

- Het Voorzitterscollege;
- de Vereniging van de Vlaamse Steden en Gemeenten vzw (VVSG);
- de Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP);
- de Vlaamse Ombudsdienst;
- het Rekenhof;
- de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV).

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Het vertrouwen van burgers in de overheid vormt een essentiële pijler van een goed functionerende democratische rechtsstaat. Burgers mogen van de overheid een klantgerichte, performante en betrouwbare dienstverlening verwachten. Dat impliceert niet alleen een correcte toepassing van regelgeving, maar ook een menselijke en dienstbare benadering in de omgang met burgers.

Tegen deze achtergrond is de maatschappelijke aandacht voor een billijke omgang met vergissingen van burgers de afgelopen jaren sterk toegenomen. In het publieke debat, in parlementaire besprekingen en in de praktijkervaringen van ombudsdiensten wordt herhaaldelijk gewezen op de noodzaak om burgers die zich te goeder trouw vergissen niet automatisch te confronteren met sancties, verlies van rechten of procedurele uitsluiting. Ook internationaal is er een duidelijke tendens om de verhouding tussen overheid en burger menselijker en responsiever vorm te geven.

De Vlaamse Regering erkent deze maatschappelijke evolutie en onderschrijft het belang van een overheid die vertrouwen schenkt aan burgers en die ruimte laat om vergissingen te herstellen wanneer dat mogelijk en verantwoord is. Tegelijk wordt vastgesteld dat een zuiver juridisch afdwingbaar “recht op vergissing” het risico inhoudt van verdere juridisering, rechtsongelijkheid en procedurelast, terwijl het beoogde doel net is om te komen tot een meer laagdrempelige, oplossingsgerichte en dienstbare bestuurspraktijk.

Om die reden kiest de Vlaamse Regering, zoals uiteengezet in de visienota *'ter verankering van de manier waarop een klantvriendelijke en dienstbare overheid op een billijke manier zal omgaan met vergissingen van burgers'*² bewust voor een benadering waarbij niet een individueel afdwingbaar recht voor de burger centraal staat, maar wel het verruimen van de handelingsruimte van overheidsinstanties om, binnen duidelijk afgebakende grenzen, bonafide vergissingen van burgers te herstellen.

² VR 2025 1411 DOC.0479/1quater

Voorontwerp van decreet

Met dit voorontwerp van decreet wordt beoogd een generieke, facultatieve en bijkomende bevoegdheidsgrond te verankeren in het Bestuursdecreet, meer bepaald in titel II, *Relatie tussen burgers en de overheid*. Die bevoegdheidsgrond laat overheidsinstanties toe om, indien zij daartoe organisatorisch hebben geopteerd, in individuele dossiers een door een burger te goeder trouw begane vergissing te herstellen door af te wijken van procedurele voorschriften, vormvereisten of termijnen, voor zover dat noodzakelijk en verantwoord is.

Het voorontwerp van decreet creëert geen subjectief recht op herstel in hoofde van de burger en legt geen verplichting op aan overheidsinstanties. De keuze om gebruik te maken van deze bevoegdheid berust volledig bij de betrokken overheidsinstantie en wordt vooraf op organisatorisch niveau gemaakt. Pas in een tweede stap kan, in een concreet individueel geval, worden beoordeeld of het aangewezen is om een vergissing daadwerkelijk te herstellen.

Een vergissing kan slechts worden hersteld voor zover:

- de vergissing **feitelijk en juridisch herstelbaar** is;
 - o Enkel vergissingen die praktisch kunnen worden gecorrigeerd zouden in aanmerking komen voor afwijking. Het moet gaan om een situatie die überhaupt kan worden rechtgezet, die kan geregulariseerd worden of die kan leiden tot een heroverweging van de zaak. Er zijn immers situaties denkbaar waar een rechtzetting de facto niet (meer) mogelijk is of niet langer zin heeft.
- de burger het betrokken voorschrift of de betrokken verplichting **niet bewust of opzettelijk** heeft miskend;
 - o De mogelijkheid tot herstel van een vergissing zou uitsluitend gelden voor burgers die een voorschrift of regel niet bewust of opzettelijk naast zich neer hebben gelegd. Het komt de burger toe om de goede trouw bij de vergissing toe te lichten en te duiden.
- het herstel van de vergissing geen afbreuk doet aan de regelmatig verkregen **rechten van derden**;
 - o De afwijking mag de regelmatig verkregen rechten van andere burgers of partijen niet aantasten, zodat het beginsel van gelijkheid en billijkheid wordt gewaarborgd. Iemand's rechten als burger eindigen steeds waar die van een ander beginnen.
- het herstel van de vergissing de wezenlijke **doelstelling van de betrokken regelgeving niet ondermijnt**;
 - o De kern van de betrokken wettelijke of administratieve regeling zou door de afwijking niet wezenlijk mogen worden ondermijnd. Hiermee wordt verzekerd dat het herstel van een vergissing geen afbreuk doet aan het bredere publieke belang of het beoogde beleidsdoel. De doelstelling van de wetgever en de ratio legis van de regelgeving primeert met andere woorden op het handhaven van niet-essentiële formaliteiten die te goeder trouw niet strikt nagekomen zijn. Een niet-essentiële formaliteit is een formaliteit die geen wezenlijke impact heeft op de doelstelling van de regelgeving. De sanctie voor deze vergissing moet proportioneel zijn ten opzichte van de impact van de niet-naleving.
- het niet gaat om een **herhaalde vergissing van dezelfde burger bij dezelfde overheidsinstantie**.
 - o In het geval er sprake is van een herhaalde vergissing bij eenzelfde overheidsinstantie, kan deze overheidsinstantie de rechtsgrond buiten toepassing laten.

Deze aanpak biedt overheidsinstanties een solide juridische basis om billijk en proportioneel op te treden in situaties waarin een strikte toepassing van procedurele regels zou leiden tot onredelijke of disproportionele gevolgen. Tegelijk worden duidelijke randvoorwaarden en uitsluitingen vastgelegd om de rechtszekerheid te waarborgen, de rechten van derden te beschermen en de doelstellingen van de betrokken regelgeving niet te ondermijnen.

Door deze bevoegdheid te verankeren in het Bestuursdecreet wordt benadrukt dat het gaat om een horizontaal beginsel in de relatie tussen burger en overheid, dat bijdraagt aan een cultuur van vertrouwen, proportionaliteit en dienstbaarheid. Het voorontwerp van decreet beoogt aldus niet alleen individuele billijke oplossingen mogelijk te maken, maar ook een bredere omslag in de bestuurscultuur te ondersteunen, waarbij overheidsinstanties worden aangemoedigd om binnen het bestaande regelgevend kader menselijker en responsiever op te treden.

B. CONSULTATIE

Tegelijkertijd uitte onder meer de Vlaamse Ombudsdienst bezorgdheden over het facultatieve karakter van de opt-in, vanuit een vrees dat weinig entiteiten hiervoor zullen kiezen. Met de visienota

Enkele belanghebbenden stellen zich de vraag of een verankering van deze werkwijze niet beter via sectorale regelingen gebeurt in plaats van via het Bestuursdecreet. Het gaat om een ‘facultatieve’ en ‘bijkomende’ rechtsgrond. Als een sectorale regeling al voldoende rechtsmiddelen heeft om op een billijke manier om te gaan met vergissingen van burgers, moet deze rechtsgrond niet toegepast worden. Elke sector kan dus maximaal blijven inspelen op de specifieke noden. De rechtsgrond is aanvullend waar dergelijke herstelmechanismen ontbreken of onvoldoende soelaas bieden. Dan biedt deze veralgemeende rechtsgrond een vangnet of algemene waarborg.

Tot slot zijn diverse overheidsorganisaties bezorgd over de mogelijke administratieve overlast die met voorliggend voorstel zou worden gecreëerd. Door een corrigerende benadering in plaats van onmiddellijke handhaving kunnen onnodige administratieve betwistingen en beroepsprocedures worden voorkomen. Maar belangrijker is dat we met dit decreet een omslag in de bestuurscultuur willen realiseren. We stimuleren administraties immers om risico's op fouten te identificeren op basis van herhaaldelijke vergissingen, hieruit lessen te trekken en doelgericht administratieve processen aan te passen om soortgelijke veelgemaakte fouten in de toekomst te vermijden. De inspanningen van de overheidsinstanties leiden op langere termijn dus tot efficiëntiewinsten voor zowel de overheid als de burger.

Voor een afzonderlijke toelichting van de verschillende artikelen wordt verwezen naar de artikelsgewijze bespreking in de memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet.

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

////////////////////////////////////

- de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV);
- de Raad van State;
- de Vlaamse Toezichtcommissie.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande voorontwerp van decreet tot wijziging van het Bestuursdecreet van 7 december 2018 wat betreft de manier waarop een klantvriendelijke en dienstbare overheid op een billijke manier kan omgaan met vergissingen van burgers en de bijhorende memorie van toelichting;
- 2° de Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij:
 - te gelasten over voornoemd voorontwerp van decreet het advies in te winnen van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen;
 - te gelasten over voornoemd voorontwerp van decreet het advies in te winnen van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens, met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen;
 - te machtigen om te beoordelen of voornoemde adviezen aanleiding kunnen geven tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst.
- 3° de Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij te gelasten over voornoemd voorontwerp van decreet van de Vlaamse Regering het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, als de Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij oordeelt dat de onder punten 2° vermelde adviezen geen aanleiding geven tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering goedgekeurde tekst

De Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij,

Hilde CREVITS

Bijlagen:

- voorontwerp van decreet tot wijziging van het Bestuursdecreet van 7 december 2018 wat betreft de manier waarop een klantvriendelijke en dienstbare overheid op een billijke manier kan omgaan met vergissingen van burgers;
- memorie van toelichting;
- advies van de Inspectie van Financiën;
- akkoord van de Vlaamse minister van Begroting.

////////////////////////////////////